#PREMIJER PÉTER MAGYAR JE TIME ISPUNIO KLJUČNO PREDIZBORNO OBEĆANJE#

Mađarska je u srijedu, 4. studenoga 2026. godine, službeno otvorila tajne dosjee komunističke službe državne sigurnost lansiranjem javne, digitalne internetske baze podataka pod nazivom Nyitottaktak.hu ("Otvoreni dosjei"). Ovim povijesnim potezom, donesenim 36 godina nakon pada komunizma, javnosti je omogućeno pretraživanje identiteta i dokumenata povezanih s desecima tisuća nekadašnjih doušnika i suradnika režima.

Ova odluka ispunjenje je ključnog predizbornog obećanja nove mađarske vlade pod vodstvom premijera **Pétera Magyara**, koji je na travanjskim izborima 2026. prekinuo dugogodišnju vladavinu Viktora Orbána.

Glavni ravnatelj Povijesnog arhiva mađarske državne sigurnosti (ABTL) Gergo Bendeguz Cseh, ministar za društvene odnose i kulturu Zoltan Tarr, mađarski premijer Peter Magyar i glasnogovornica vlade Vanda Szondi danas su u sjedištu ABTL-a u Budimpešti na konferenciji za medije objavili da je dosje tajne službe iz komunističkog razdoblja javno dostupan.

Mađarska je službeno objavila arhivske dokumente povodom 70. obljetnice sovjetskog gušenja Mađarske revolucije iz 1956. godine.

Od demokratske tranzicije 1990. godine, pokušaji potpunog otvaranja arhiva iz komunističkog doba više su puta zapinjali, pri čemu su kritičari za to okrivljavali nespremnost više vlada – koje su se bojale da bi time mogle kompromitirati javne osobe iz cijelog političkog spektra.

Premijer Péter Magyar, politički novajlija koji je na izborima u travnju svrgnuo dugogodišnjeg nacionalističkog premijera Viktora Orbána obećavši "promjenu režima”, u rujnu je predvodio napore za donošenje zakona kojim se javnosti po prvi put omogućuje neograničen pristup tim dokumentima.

Uoči glasanja, Orbán je odbacio ponovno aktualizirane tvrdnje da je bio doušnik, objavivši na Facebooku dokumente koji pokazuju neuspjeli pokušaj da ga se angažira u službu tijekom služenja vojnog roka 1980-ih godina.

Digitalizirana baza podataka, u kojoj će se moći pretraživati imena i zapisi o procijenjenih 50.000 do 60.000 bivših doušnika, bit će dostupna na posebnoj internetskoj stranici od srijede ujutro.

"Bolje ikad nego nikad. Dobivamo pristup znatno većoj količini informacija nego prije, o tome koga su vlasti angažirale i kako je tada funkcionirao sigurnosni aparat”, izjavio je za AFP povjesničar László Eörsi iz Zaklade Institut 1956.

Druga skupina dokumenata, koja sadrži detaljnije podatke o oko 9000 doušnika, bit će objavljena u veljači.

Neki osobni podaci, kao što su pojedinosti o seksualnoj orijentaciji pojedinaca, bit će zatamnjeni.

Phoca PDF

"Određena histerija"

Mađarska je od 1949. do 1989. godine bila pod jednopartijskom komunističkom vlašću koja je gušila neslaganje s režimom.

Baš kao u Istočnoj Njemačkoj i drugim dijelovima Istočnog bloka pod sovjetskim utjecajem tijekom Hladnog rata, vlasti su koristile razgranatu mrežu doušnika kako bi nadzirale raspoloženje u javnosti.

Pojedinci su često vrbovani pod prisilom, a zadatak im je bio izvještavati o kolegama, prijateljima, pa čak i članovima obitelji, tražeći znakove nelojalnosti prema režimu.

Prema procjenama iz arhiva državne sigurnosti, tajna policija tijekom ta je četiri desetljeća angažirala ukupno 150.000 doušnika, no sačuvani su zapisi za samo trećinu njih.

Vjeruje se da su mnogi dosjei uništeni tijekom protusovjetskog ustanka 1956. godine ili sakriveni tijekom višemjesečne mirne tranzicije prema demokraciji.

Rasprave o otvaranju arhiva prate mađarsku politiku još od pada komunizma.

Godine 2002., nekoliko tjedana nakon stupanja na premijersku dužnost, socijalist Péter Medgyessy našao se u središtu skandala nakon što je otkriveno da je u komunističkom razdoblju radio kao tajni agent.

Taj je slučaj potaknuo nove zahtjeve za transparentnošću, pa je parlament 2003. godine usvojio zakon koji je osobama koje su bile pod nadzorom omogućio da saznaju tko ih je prijavljivao.

Međutim, širi pristup ostao je rezerviran za istraživače, koji su sve do najnovije reforme morali tražiti dopuštenje arhiva državne sigurnosti.

No povjesničari upozoravaju da ne treba nekoga osuđivati samo zato što se njegovo ime nalazi na popisu doušnika.

"Poznajem priličan broj primjera u kojima je netko bio angažiran, ali nije podnio nijedno izvješće; štoviše, preuzeo je velik rizik okrenuvši se protiv vlasti. Neki bi se čak mogli smatrati pravim herojima", naglasio je Eörsi.

Predvidio je da će objava dokumenata dovesti do otkrića koja će imati javne i privatne posljedice.

"To bi u nadolazećim mjesecima moglo izazvati svojevrsnu histeriju", rekao je, dodavši kako bi objava drugog dijela dosjea trebala pomoći u razjašnjavanju određenih nesporazuma. (iPress/Hina)

Phoca PDF

Mađarska objavila dosjee komunističke tajne službe

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Srijeda, 04 Studeni 2026 13:40
Objavljeno: Srijeda, 04 Studeni 2026 13:40

Phoca PDF